

ERVARINGSGERICHT ZWEMONDERWIJS (E.G.Z.O.)
BEVORDERT HET INITIATIEF VAN KINDEREN

HET EFFECT VAN PLEZIER

Gesprek met Teun Edelman over ErvaringsGericht ZwemOnderwijs



Teun: “Op uitnodiging van het NPZ/NRZ (het kennis en trainingsinstituut voor de zwembadbranche) zijn wij in contact gekomen met ErvaringsGericht ZwemOnderwijs. We dachten dat het mooi zou zijn om ontwikkelingen die in het onderwijs worden geïmplementeerd, ook in onze zwemlessen in te passen. We kijken altijd kritisch naar onze zwemlessen en leren graag nieuwe dingen om onze lessen steeds up-to-date te houden. Maar als je dertig jaar les hebt gegeven dan denk je toch: “Ik weet het allemaal wel”. Maar niets is minder waar. We zijn met drie instructeurs twee dagen bij het zwembad ‘Drie Essen’ in Beek en Donk geweest. In de auto op de terugweg zeiden we tegen elkaar: “Dat is nu echt iets voor ons!”

Enthousiasme overbrengen

Teun: “We hebben ErvaringsGericht zwemmen, meteen na de cursus, in ons team gebracht. Het was best moeilijk om ons enthousiasme over te brengen op het team. De anderen hadden niet dezelfde ervaring als wij. De reacties waren gevarieerd. Sommigen waren meteen geïnspireerd door ons verhaal en anderen wilden het eerst met eigen ogen zien. Na ongeveer vier weken was bijna iedereen in het team om. Dat verbaasde ons wel, want het is voor een verandertraject erg snel. Ik denk dat veel communiceren heeft bijgedragen. We hebben er regelmatig met elkaar over gesproken tijdens vergaderingen en daarin kwamen onze mogelijkheden en beperkingen aan bod. Vervolgens hebben we de stap gezet om te gaan experimenteren. Veel dingen uit de cursus werkten goed in onze situatie. Soms kwamen we erachter dat iets niet bij ons paste en gooiden het vervolgens weer overboord. Al doende leert men.”

Samen oplossingen zoeken

Teun: “Iedere dag zijn er zwemlessen. Een kwartier voor de lessen beginnen, zitten de instructeurs bij elkaar. Waar het voorheen meer over andere dingen ging dan zwemmen, gaat het nu vooral over zwemonderwijs. Instructeurs wisselen nu vaker met elkaar uit wat ze hebben uitprobeerd. Als dat niet naar wens verlopen was vragen ze elkaar: “Hoe ga jij hiermee om?” Zo lossen ze samen dingen op. Dan blijven er altijd dingen over die lastig in een kwartiertje op te lossen zijn. Daarvoor hebben we eenmaal in de zes weken een werkoverleg waarin ErvaringsGericht zwemmen het onderwerp is. In de tussentijd worden ervaringen opgeschreven. Tijdens de bijeenkomst wordt besproken hoe wij samen met dingen willen omgaan en hoe we dat praktisch kunnen inpassen in ons zwemonderwijs. Een voorbeeld is de discussie over kinderen het hele traject bij dezelfde instructeur houden of doorschuiven. Ook kijken we terug. We hebben al een aantal dingen ingevoerd. We bespreken dan hoe het is gelopen. Soms komen we tot de conclusie dat we iets te voortvarend te werk zijn gegaan. Dan besluiten we gas terug te nemen.”

Van oud naar nieuw

Teun: “We waren verbaasd. Bij zwembad “Drie Essen” waren acht groepen van tien kinderen, twee keer zoveel kinderen dan bij ons in het bad en liep het als een speer. De kinderen werkten zelfstandig. Wij hadden nooit gedacht dat dit kon! De kinderen gingen zelf aan de slag met een stuurkaartje, dit zijn pictogrammen van activiteiten die kinderen zelfstandig kunnen uitvoeren, en de instructeur oefende met een ander groepje. Het liep perfect. Voor ons was het heel nieuw. Bram en ik geven al heel lang zwemles, dan denk je dat je het goed doet. Je past je natuurlijk aan bij nieuwe trends, maar dit was toch wel een omslag. In het verleden gaf je klassikaal les aan je groepje kinderen. Alle tien kinderen deden binnen een bepaalde bandbreedte hetzelfde. Nu splits je de groep, je laat een groepje zelfstandig laten werken en je gaat zelf met de andere helft aan de slag. Kinderen die extra instructie nodig hebben kun je zo goed begeleiden. Je bent meer met de kinderen bezig en daardoor kun je persoonlijker worden. Voor kinderen is het ook veel leuker. Die voelen zich meer betrokken, bij de instructeur, maar vooral ook bij het zwemmen zelf.”

Lol heeft effect

Teun: “Kinderen reageren positief. Ze vinden het leuk om een stukje zelfstandig te werken. Dat merk je, dat geeft voldoening en rust. Als ze zelfstandig mogen werken, gebeuren er andere dingen. Je ziet nu bijvoorbeeld dat andere kinderen op de voorgrond treden en initiatieven nemen. Dat is heel leuk om te zien als instructeur. Je ziet kinderen dingen uit zichzelf proberen. De kinderen zijn daardoor vrijer in het water. Dat heeft een positief effect op het leren zwemmen. Kinderen zijn actiever in de zwemles. Je geeft ze een aantal opdrachten tegelijk of je geeft de opdracht dat elk kind een opdrachtje mag kiezen, wat ze vervolgens samen gaan uitvoeren. Dan zijn alle kinderen tegelijkertijd actief. In het verleden was het zo dat kinderen wel op elkaar moesten wachten. Je kon ze niet alle tien tegelijk in het water laten springen en aan de overkant moesten ze weer op elkaar wachten. Nu rouleert het meer, waardoor ze in de les meer (zwem)meters maken. Zo onderhouden ze hun vaardigheden. We weten nog niet welk effect dat heeft op de resultaten, want daarvoor werken we er nog te kort mee. Wel verwachten we dat kinderen sneller leren zwemmen. De lol en het plezier moet straks resultaat gaan opleveren. Dat kan niet anders.”



Veilig aansluiten

De helft van de kinderen hebben voor ze op zwemles komen al kleuterzwemmen gedaan. Die kinderen zijn al gewend in het water. De andere helft voelt zich nog niet vrij in het water. Dan moet je in je les kunnen aansluiten op die verschillende niveaus. Terwijl kinderen zelfstandig met de stuurkaartjes werken, is de instructeur dichtbij de kinderen die nog moeten wennen aan bewegen in het water. Met andere woorden: de instructeur kan door de stuurkaartjes te gebruiken differentiëren in de les. De instructeur houdt de kinderen altijd dichtbij zich, voor de veiligheid. Ook de kinderen die zelfstandig een opdracht doen. We laten kinderen bijvoorbeeld geen hele banen meer zwemmen, maar halve banen. Kinderen zijn nooit verder dan tien meter bij de instructeur vandaan.

Vrij initiatief

Teun: "De kinderen krijgen opdrachtjes en gaan daar zelf mee aan de slag. Daar zit een vrije factor in. Bij opdrachten die ze helemaal zelf mogen ontdekken, ontstaat vanzelf initiatief. Eerst kijken ze naar elkaar en vervolgens is er altijd één die begint. De anderen volgen al snel. Als dat een tijdje loopt, komen de anderen met ideeën. Kinderen pikken van elkaar dingen op en proberen uit wat ze van anderen zien. Dan loopt het als een trein. Zo krijg je eigen initiatieven, waarbij kinderen ongemerkt steeds vrijer worden in het water en ook nog eens de leerstof inoefenen. Je moet natuurlijk wel een beetje blijven sturen, want je hebt er een doel bij.

Doelgerichtheid kenmerkt immers het onderwijs. Je geeft een impuls om bij je doel te komen en dan gaan de kinderen weer als vanzelf."

Omslag; voor wie?

Teun: "Wij hadden zelf nooit met stuurkaarten gewerkt, maar we zagen dat kinderen het heel snel oppakten. We realiseerden ons dat zij ook op deze manier op hun eigen school werken. Voor hen is het niet nieuw, alleen voor ons. We werken er nu een aantal weken mee en we zien dat de kinderen de plaatjes al herkennen. Ze weten precies wat ze moeten doen. De kinderen hebben geen uitleg meer nodig bij de stuurkaarten. Ze gaan meteen aan het werk. We proberen het leuk te houden voor de kinderen door de kaarten te variëren en er dingen omheen te bedenken. Iedere instructeur heeft een eigen set stuurkaarten en is in staat hiermee ieder programma te maken voor elk onderdeel van het zwemtraject. Uit ervaring kan ik zeggen: "Je lessen verlopen gewoon veel leuker."



Betrokkenheid is wederkerig

Teun: “Door deze manier van werken hebben kinderen meer persoonlijk contact met de instructeur. Je hebt tijd om naar kinderen te kijken en om naar hun beleving te vragen. Er is meer interactie. Bij de instructeur groeit daardoor de betrokkenheid bij het kind. Het kind voelt dat ook aan. Daardoor ontstaat een positief wederkerig contact. Het vraagt van de instructeur interesse in kinderen en inleving. Ook houd je constant in de gaten wie waar aan toe is. Tijdens de les observeer je en toets je de vaardigheden van de kinderen, om te weten wat je in de volgende les aan ieder kind moet aanbieden. Dat maakt je meer betrokken bij je groep.”

Positieve interacties

Teun: “Natuurlijk waren we altijd al gericht op het positief benaderen van kinderen. “Dat doe je niet goed, dat moet beter”, hoorde je bij ons niet. Na de cursus zijn we ons nog bewuster geworden van onze woorden. ‘Niet kunnen schakelen we uit en gaan in op wat kinderen wel kunnen, zodat ze daar iets mee gaan doen. Bij de instructeurs hoorde je die kanteling. Eerst was het heel bewust en soms ook geforceerd. Later gaat het positief verwoorden meer onbewust en natuurlijk. Bij mezelf herkende ik het wanneer ik in mijn oude patroon verviel, om vervolgens door te kunnen stappen in het benadrukken wat goed gaat. Het leuke is dat je het effect ervan ziet in de respons van de kinderen. Kinderen reageren heel anders. Ze willen graag laten zien wat ze al kunnen. Ze komen naar je toe om te zeggen: “Wil je even kijken?” Ook voor de instructeur is het leuker om te zeggen wat goed gaat en een aanwijzing geven over wat nog beter kan. Een kind hoort niet wat hij niet kan. Het woordje niet, kent een kind niet, dus dat hoeft je niet te gebruiken. Toch geven we ook geen complimenten alleen voor de positieve benadering. Het moet echt zijn. Daarom

vermeld je een duidelijke reden bij het compliment: “Wat goed dat jij grote slagen maakt met je benen.”

Spelen

Teun: “We gebruiken geen kurkjes. Wel flexibeams, plankjes, drijfvingen en ballen om te blijven drijven. We kiezen hiervoor, om kinderen geen schijngevoel van veiligheid te geven. Kinderen pakken vaak uit zichzelf materiaal. Ze vinden het heel leuk en bedenken allerlei manieren om er iets mee te doen. De instructeurs kijken tegenwoordig anders naar het spelen. Het is niet meer spelen, omdat spelen een leuke afsluiting is van je les. Je kijkt nu ook naar wat de kinderen hebben opgepikt uit de les. Vaak zie je kinderen nog even voor zichzelf oefenen en nog iets nieuws proberen. Daar hebben ze profijt van, omdat ze dan pas weten dat ze het ook zonder de instructeur kunnen. Dat versterkt hun zelfvertrouwen. Vaak komen ze het dan ook nog even laten zien aan de instructeur. Dat is genieten.”

Ouders meenemen in veranderingen

Teun: “Ouders zijn gauw geneigd spelen in de les, niet te zien als les. Het spanningsveld is dat het ouders vaak niet snel genoeg gaat. Begrijpelijk, want zwemles trekt een wissel op gezinnen. Toen we in het verleden gebruik gingen maken van spelmateriaal in de lessen kregen we reacties als: “Leren de kinderen wel iets?” De instructeur legde dan uit wat het doel is van het gebruik van materiaal. Dat is nu ook het geval. Instructeurs leggen uit wat het doel is van spelen in de les, namelijk toepassen van wat je hebt geleerd en nieuwe dingen ontdekken. Ouders begrijpen dat wel, als je ze maar meeneemt in die veranderingen. De omslag in de manier van lesgeven zal wat onrust teweeg brengen bij ouders. Ouders stellen zich in op het moment van afzwemmen, mede doordat ze via internet bijhouden waar hun kind staat in de

zwemontwikkeling. De eerste vraag van ouders zal zijn: Daar gaat toch niets in veranderen? Omdat we willen voorkomen dat deze vraag komt, hebben we de ouders van alle zwemlesgroepen een voorlichting gegeven. Ook bij hen werd het concept goed ontvangen. We hebben de voorlichting gecombineerd met een kijkles die we zo hebben opgebouwd dat ouders zoveel mogelijk konden zien van de nieuwe aanpak. Daardoor konden ze meteen zien wat het inhield. Ouders kwamen natuurlijk met vragen als is veiligheid nog gegarandeerd, halen kinderen binnen de tijd de normen, is het zwaarder voor de kinderen, zal het sneller gaan? Veel zal de praktijk moeten uitwijzen. We proberen ouders zoveel mogelijk op de hoogte te houden. Dat waarderen ze erg. Ouders vertellen anderen over de nieuwe ontwikkelingen hier. Daardoor ben ik uitgenodigd door de lokale radio om te vertellen over ErvaringsGericht ZwemOnderwijs Meer mensen zullen nieuwsgierig worden. Zo ontstaat een sneeuwbaaleffect.”

Water moet een prettige ervaring zijn

Teun: “We willen veel meer kinderen watervrij maken voor hun survival. Dat deden we al, maar nu doen we dat nog meer. We hebben bijvoorbeeld ‘puppiezwemmen’ voor kinderen die erg bang zijn in het water geïntroduceerd. Die kinderen krijgen zwemles met de vader of moeder erbij. De ouders doen thuis ook van alles met water, om het kind te laten ervaren dat water leuk is. Na een paar maanden zien we dat kinderen zich fijn gaan voelen in het water. Dan schuift het kind door naar de zwemles,

maar nu zonder de ouders. Verder hebben we nu baby- en peuterzwemmen. Ouders spelen met hun baby in het water met materiaal, zoals ballen en gieters. Het gaat om de prettige ervaring in het water. Peuters en kleuters leren bijvoorbeeld al van de kant springen en naar de kant terug zwemmen voor hun survival.

Er zijn kinderen die achter blijven in de zwemontwikkeling om wat voor reden dan ook. Het systeem van zorggroepjes tijdens de les dat we bij zwembad “Drie Essen” hebben gezien, sprak ons erg aan. Dit willen we in de toekomst ook gaan inpassen in onze lessen. Dat biedt kansen om nog meer bij kinderen aan te sluiten. Dan durven ze beter zelfstandig te gaan en kunnen dan meer ontspannen bewegen.”

Tenslotte

Teun: “Kortom, we hebben in korte tijd een mooi begin gemaakt en we hebben nog veel plannen voor de toekomst. Het voelt goed wat we doen. Je voelt dat je met iets bezig bent, wat positief is voor het leren zwemmen. We proberen leren zwemmen een positieve draai te geven, door kinderen veel plezier te laten beleven aan de lessen.”



DE FEITEN:

Zwembad 'De Wel', staat in Nieuwkoop

Contact:

Julianalaan 1a
2421 CV Nieuwkoop
0172 - 571820

Teun Edelman: edelman@dewel.nl

Site: <http://www.dewel.nl>

Concept E.G.Z.O. is direct afgeleid van het ErvaringsGericht Onderwijs

Criteria:

Welbevinden en Betrokkenheid

3 Pijlers:

1. Vrij initiatief
2. Rijk milieu
3. Ervaringsgerichte dialoog

Betrokkenheidverhogende factoren:

1. Goede sfeer en ontspannen relaties
2. Op eigen niveau kunnen werken
3. Werkelijkheidsnabijheid
4. Intensiteit in de activiteiten
5. Vrij initiatief

Ingrid van Reede van Oudtshoorn

Ingridvanreede@xs4all.nl

